

Radboud⁸³ info

Radboudstichting wetenschappelijk onderwijsfonds

ACTUEEL

Naamswijziging

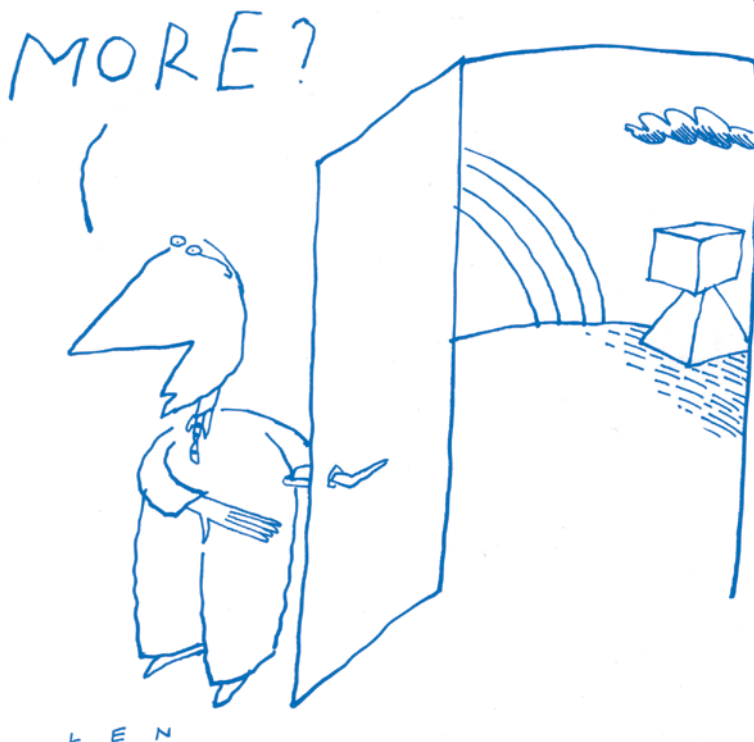
Radboudstichting wordt Stichting Thomas More

Op 20 maart 2010 wijzigt de Radboudstichting haar naam in Stichting Thomas More. Deze naamswijziging wordt gemarkeerd met een boeiend symposium op die dag aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (zie ook p.3 van deze nieuwsbrief).

Met deze nieuwe naam wil deze stichting haar autonomie benadrukken. Wij zijn een zelfstandige, niet door de overheid gesubsidieerde stichting, niet te verwarren met de Nijmeegse universiteit die sinds enkele jaren Radboud Universiteit heet. De naamswijziging is noodzakelijk om verdere verwarring te voorkomen. Het zal de lezers van *Radboud info* niet verrassen, want al eerder besteedde deze nieuwsbrief daar aandacht aan (zie *Radboud info* 61, 62 en 78). In toenemende mate wordt de Radboudstichting gezien als een onderdeel van een door de overheid bekostigde universitaire instelling en dat is op termijn dodelijk voor haar.

Deze stichting ontvangt namelijk geen enkele ondersteuning van de overheid, heeft geen eigen vermogen en is voor de financiering van haar activiteiten volledig afhankelijk van giften. Toen de Nijmeegse universiteit in 2004 bekend maakte haar naam te wijzigen in Radboud Universiteit Nijmegen, had zij zich onvoldoende gerealiseerd welke nadelige gevolgen dat voor de Radboudstichting zou hebben.

Uit intensief en constructief overleg met verantwoordelijken van de Nijmeegse universiteit is gebleken dat er begrip bestaat voor de situatie van de Radboudstichting. In deze gesprekken heeft de universiteit de naam Thomas More aangeboden (die eerder gebruikt werd door de Thomas More Academie, een



100 JAAR Radboudstichting

Februari 2010

In dit nummer onder meer

Symposium	pag 3
Leiderschap en vorming	
Colleges	pag 4
Ontmoetingen van geloof en wereld	
Recensie	pag 5
Lijden aan de tijd	
Alfrinklezing	pag 6
Het denkend hart	
Nieuws	pag 7
Secretariaat gaat verhuizen	
Column	pag 8
Geheimen	

inmiddels opgeheven instelling van de Nijmeegse universiteit). Een aanbod dat het bestuur graag heeft aangenomen, omdat de naam van Thomas More (zie ook het kader) zo gelukkig past bij de missie van de Radboudstichting en het nieuwe beleid dat in de afgelopen jaren uitgestippeld is.

Nieuw beleid

Na de viering van haar eeuwfeest in 2005 heeft de Radboudstichting zich geconcentreerd op kerntaken en is de ontwikkeling van nieuw beleid met kracht ter hand genomen. Daaruit zijn nieuwe activiteiten rond bijzondere leerstoelen voortgekomen. De ontwikkeling van masterclasses heeft de samenwerking

Vervolg van pagina 1

van bijzonder hoogleraren geïntensiveerd. Inmiddels zijn er met succes drie masterclasses ontwikkeld, terwijl een vierde in voorbereiding is (zie elders in deze nieuwsbrief). Tevens wordt nu bekeken of deze masterclasses, eventueel in aangepaste vorm, ook voor andere doelgroepen aangeboden kunnen worden.

Extern heeft die samenwerking geleid tot het ontwikkelen van een jaarlijks voor een breed publiek toegankelijk symposium in samenwerking met het Thijmgenuootschap en de Adelbertvereniging. Daarvan zijn er onder tusschen twee gehouden, terwijl het derde symposium in voorbereiding is. Deze samenwerking wil de publieke verantwoordelijkheid van de Radboudstichting scherper profileren.

De Alfrinklezing heeft een nieuwe vorm gekregen met uitvoeringen van een dialoog tussen Descartes en Pascal in 2006 en de solovoordracht Job door de acteur Henk van Ulsem in 2008. Voortgaande op deze lijn wordt dit jaar op 4 juni Ety Hillesum gespeeld door de actrice Julika Marijn, waarbij prof.dr. Frans Maas een inleiding houdt (zie ook p.7 van deze nieuwsbrief).

Verjonging

De Radboudstichting streeft naar verjonging. In toenemende mate worden alumni, die met een beurs van de Radboudstichting een aanvullend studiejaar filosofie, ethiek of theo-

logie gestudeerd hebben, actief binnen de Radboudstichting. In deze nieuwsbrief komt u ze al regelmatig tegen. Bij de voorbereiding van publieksactiviteiten zijn ze actief, ook voor het symposium van 20 maart 2010. De tijd is niet meer ver dat uit dit netwerk kandidaten voor bijzondere leerstoelen en voor bestuursposten zullen voortkomen.

Inmiddels zijn de eerste stappen gezet voor het aantrekken van een nieuwe generatie van bijzonder hoogleraren. Hoogleraren die niet alleen vertrouwd zijn met de filosofie of de theologie, maar tevens geschoold zijn in een van de overige wetenschappen, waarbij er naar gestreefd wordt een breder palet te bestrijken. Ook bestaat het voornemen om een bijzondere leerstoel aan de Open Universiteit te vestigen om tot een bundeling van krachten te komen in het cursusaanbod. Verder wordt ingezet op postacademische vorming vanuit katholiek perspectief in regionale en thematische kringen, waarbij ook het alumninewerk betrokken wordt.

Ook in het licht van dit nieuwe beleid is de naam van Thomas More een gelukkige, want deze veelzijdige man was actief in het spanningsveld van samenleving, wetenschap en levensbeschouwing waarin precies ook onze activiteiten zich bewegen.

Toekomst

Ruim een eeuw zijn vormende activiteiten in het spanningsveld van geloven en weten ontwikkeld onder de naam Radboudstichting,

daarbij gesteund door talloze donateurs. De naamswijziging creëert nu een hoopvol perspectief voor de toekomst van deze vormende activiteiten. Want de vorming van jonge mensen die al snel verantwoordelijke posities in onze samenleving innemen is van blijvend belang. Onder de nieuwe naam Stichting Thomas More komt u vertrouwde vormende activiteiten tegen, maar initiëren we ook nieuwe activiteiten. Daarmee vervult de Stichting Thomas More niet alleen een waardevolle taak binnen de katholieke geloofsgemeenschap, maar levert zij tevens een bijdrage aan de opbouw van deze samenleving. Ondersteuning van deze activiteiten betekent investeren in de kwaliteit van onze samenleving.

De naamswijziging is een ingrijpende operatie, te meer daar de stichting al meer dan een eeuw bestaat. Minstens zo belangrijk als een rijk verleden is echter een hoopvolle toekomst. De naamswijziging maakt dit hoopvolle toekomstperspectief mogelijk. U kunt aan deze nieuwe toekomst participeren. De introductie van de naam Stichting Thomas More vindt plaats op een gepaste locatie: aan de universiteit die de naam draagt van zijn beste vriend. Kom ook op zaterdag 20 maart naar het symposium aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Wij verheugen ons erop om u daar te mogen begroeten!

Stefan Waanders



Thomas More

Wie was Thomas More?

Thomas More (1478-1535) was een veelzijdig gelovig humanist. In een veelheid van maatschappelijke functies groeide zijn bekendheid als een wijs en fijnzinnig mens met een spitsvondig gevoel voor humor. Achtereenvolgens was hij advocaat, parlamentslid, rechter, ondersheriff van Londen, diplomaat en koninklijk raadgever totdat hij met het hoogste ambt bekleed werd van Lord Chancellor. Tijdens een diplomatieke missie in Vlaanderen begon hij te schrijven aan het boek *Utopia*, waarmee hij zich schaarde in de rij van vooraanstaande humanisten van Europa. In dat boek wordt het politieke systeem van een niet bestaande ideale eilandstaat beschreven, waarbij de gelegenheid benut wordt om kritiek te leveren op sociaal-economische wantoestanden in Engeland. Als Lord Chancellor van Engeland kwam hij in conflict met koning Hendrik VIII toen deze de scheiding van zijn vrouw Catharina van Aragon doorzette en het als gevolg daarvan tot een breuk kwam met de katholieke kerk. Thomas More legde daarop zijn ambt neer. Later werd hij vanwege zijn principiële houding in deze kwestie in de Tower gevangen gezet, in een schijnproces van hoogverraad beschuldigd en vervolgens onthoofd. Vierhonderd jaar na zijn executie werd hij heilig verklaard. Thomas More was gehuwd en vader van vier kinderen. Hij had uitgesproken aandacht voor de gelovige én intellectuele vorming van zijn kinderen – ook van zijn drie dochters. Zijn oudste dochter Margaret was een geleerde vrouw, die de klassieke talen vloeiend schreef en sprak. Hij was goed bevriend met niemand minder dan Desiderius Erasmus, die vaak in zijn huis verbleef. Erasmus noemde het huis van Thomas More een combinatie van de Academie van Plato in Athene en een christelijk klooster. Het beroemdste boek van Erasmus, *Lof der zotheid*, is aan More opgedragen. In de figuur van Thomas More kunnen wij ontdekken wat met 'Bildung', met vorming in de breedste zin van het woord bedoeld wordt: een gelovig man van grote geleerdheid, gecombineerd met verantwoordelijke dienst aan de publieke zaak en een gewetensvolle positiebepaling.

Symposium in Rotterdam

Oordeelkundig: over leiderschap en vorming

Onder de titel 'Oordeelkundig' zal op 20 maart 2010 een symposium plaatsvinden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam over leiderschap en academische vorming. Dit symposium wordt georganiseerd door de Radboudstichting, die op die dag haar naam officieel wijzigt in Stichting Thomas More.

Sprekers uit bedrijfsleven, openbaar bestuur en universiteit reflecteren met de aanwezigen op de vraag wat wijs leiderschap inhoudt en welke verantwoordelijke en bezielende vorming daarbij hoort. Daarnaast zal uiteraard ingegaan worden op het werk van de Radboudstichting/Stichting Thomas More en op de keuze voor de naam Thomas More. Dagvoorzitter is Paul van Tongeren, filosoof en voorheen tevens bijzonder hoogleraar van de Radboudstichting.

Voor het ochtendprogramma zijn uitgenodigd Harry Hendriks, voorzitter van Philips Electronics Benelux, en Cees Veerman, voormalig minister van Landbouw en thans hoogleraar Duurzame Plattelandsontwikkeling in Europees Perspectief. Beiden gaan in op de betekenis van duurzaamheid bij ondernemen en het maken van beleid. De drie P's – *people, planet, profit* – zijn daarvoor van eminent belang, maar evenzeer een vierde P, die van pneuma: bezieling, inspiratie. Mgr. Ad van Luyn sdb lanceerde deze term in 2001 (zie kader) en René Munnik, bijzonder hoogleraar in Twente, plaatst die vierde P in hedendaags perspectief.

In de middag zullen drie alumni van de stichting, Conny Moons, Edwin van Houten en Annemarie van Stee, samen met de bijzonder hoogleraar in Rotterdam Donald Loose, laten zien hoe die P doorwerkt in onze programma's en mede vorm geeft aan Bildung, een brede academische vorming. Met een beurs van de Radboudstichting hebben de drie alumni een extra jaar filosofie, theologie of ethiek

gestudeerd. Zij vertellen wat dat jaar heeft betekend voor het vinden van een eigen koers in dilemma's waarvoor geen parate antwoorden bestaan. Mgr. Ad van Luyn, bisschop van Rotterdam en bestuurslid van de stichting, sluit het symposium af.

Programma

Dagvoorzitter: Paul van Tongeren

09.45 uur	Ontvangst
10.30 uur	Opening en welkom door Theo Bemelmans
10.35 uur	Inleiding door Stefan Waanders
10.45 uur	Leidinggeven aan duurzame bedrijfsvoering door Harry Hendriks
11.20 uur	Muzikaal intermezzo, Longinuskwintet
11.30 uur	Leidinggeven aan duurzaam beleid door Cees Veerman
12.05 uur	Leidinggeven, duurzaamheid en levensbeschouwing door René Munnik
12.30 uur	Lunch met diverse activiteiten
14.00 uur	Wegwijs door Alumni Radboudstichting, Paul van Tongeren en Donald Loose
15.30 uur	Muzikaal intermezzo
15.45 uur	Slotoverweging door mgr. Ad van Luyn sdb

Borrel

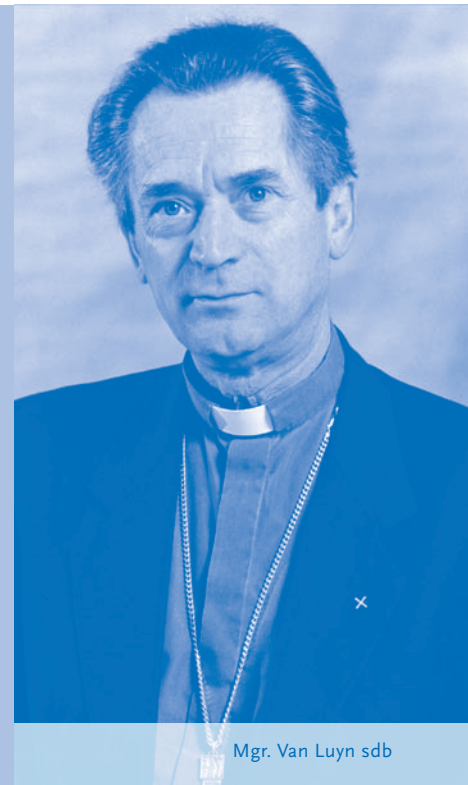
Meer informatie en aanmelding: zie www.radboudstichting.nl of neem contact op met het secretariaat.

Bisschop van Luyn over de vierde P

"In de dialoog die ik de laatste jaren heb mogen voeren met ondernemers hebben we verschillende malen nagedacht over de bekende trits van het Shell-concern: 'people, profit and planet'. De financiële crisis maakt helaas duidelijk dat de profit, gewinzucht, uiteindelijk toch al het andere overheerst. Personen en planeet worden uiteindelijk toch alleen functioneel gezien, als menselijke hulpbronnen en natuurlijke grondstoffen. Het functionele – alles wordt gezien en behandeld in functie van eigen belang en rendement – laat weinig of geen ruimte voor het relationele, voor authentieke humaniteit.

In die dialoog heb ik voorgesteld om een vierde woord toe te voegen dat ook met een 'p' begint, van oorsprong een Grieks woord, maar ook in het Engels gebruikt, namelijk het woord 'pneuma', dat geest betekent. Met het woord 'pneuma' wordt niet een functionele maar een relationele, niet een materiële, maar een spirituele dimensie uitgedrukt, zodat de hele menselijke persoon wordt omvat. De waardigheid van de menselijke persoon is de grondslag van de sociale leer van de Kerk. Ze geldt niet alleen voor elke mens, zonder onderscheid van maatschappelijke positie of capaciteiten, zonder onderscheid van volk, taal, cultuur. Ze geldt ook voor héél de menselijke persoon, in al de rijkdom van haar dimensies. De mens is meer dan consument of producent, de mens is vooral een sociaal en relationeel, moreel en spiritueel wezen. Tot het integrale mens zijn behoren in het bijzonder de relaties met de medemens, met de geschapen natuur, en met God Schepper, die de mens naar Zijn beeld en gelijkenis geschapen heeft."

– Mgr. Ad van Luyn sdb



Mgr. Van Luyn sdb

Ontmoetingen van geloof en wereld, aflevering 5

Een God die ons denken omwoelt

“De katholieke levensbeschouwing betrekken bij de vorming van studenten” – zo luidt de officiële leeropdracht voor de bijzondere leerstoelen van de Radboudstichting. Maar wat betekenen deze woorden concreet? In de rubriek ‘Ontmoetingen van geloof en wereld’ nodigt *Radboud info* bijzonder hoogleraren uit om te reflecteren op de betekenis en meerwaarde van hun leerstoel. Aflevering 5: prof.dr. Palmyre Oomen, bijzonder hoogleraar aan de Technische Universiteit Eindhoven, vertelt hoe het debat tussen gelovigen en atheïsten zich in haar collegebanken afspeelt.

In mijn functie is het mijn dagelijkse opdracht en bezigheid te reflecteren over de verhouding christelijk geloof en natuurwetenschap. Die reflectie heeft onder meer duidelijk gemaakt dat een deel van de gevoelde problemen samenhangt met een onvoldoende inzicht in de ideeën die we gebruiken. Causaliteit en vrijheid zijn daar twee prominente voorbeelden van. In de colleges probeer ik onder meer dergelijke begrippen in hun rijke geschakeerdheid uiteen te zetten. Op de achtergrond speelt daarbij de idee mee dat allerlei (voor-)oordelen over de onhoudbaarheid van het christelijk geloof samenhangen met een impliciete keuze voor een bepaalde en beperkte inhoud van deze begrippen. Ik laat zien dat alledaagse ideeën (over causaliteit of over vrijheid bijvoorbeeld) zeer eenzijdig zijn. Dat de traditie, maar ook de moderne filosofie, vaak veel méér betekenislagen laat zien. Ik wijs er dan op – als de gelegenheid zich daarvoor leent – dat sommige daarvan de mogelijkheid bieden om ons denken over God en wereld (nu vaak vanzelfsprekend gezien als iets dat vastgelopen is) weer vlót te trekken, zij het dat er dan vaak weer nieuwe probleem-samenhangen opduiken.

Godsconcept

De studenten (de jongeren dus) staan hier vaak heel onbevangen en open tegenover. Bij sommigen van de ouderen (de ‘belangstellenden van buiten de TU/e’) speelt veel meer rancune mee tegenover de kerk en tegen een geloof dat haaks stond (en voor hun beleving staat) op nadenken. Ik laat dan zien – ook door wie ik ben en hoe ik ben – dat geloven werkelijk niet het nadenken hoeft te verhinderen. Integendeel. En evenzeer ook omgekeerd: dat nadenken het geloven niet hoeft te hinderen. Hoewel hier expliciet beschreven, komt een en ander in de meeste colleges meer impliciet, als een terzijde of als reactie op een vraag van studenten, aan bod. Het zijn immers colleges algemene wijsbegeerte, en geen colleges wijsgerige Godsleer of theologie. Bij het college over Whiteheads filosofie is Whiteheads Godsconcept maar het onderwerp van één van de tien bijeenkomsten, maar wel een onderwerp dat bij de vragenbijeenkomst de meeste vragen oproept, zowel vragen van ouderen als van jongeren. Kennelijk *triggert* spreken en denken over God de kritische zin.

Intelligent Design

Ik kan niet zeggen dat ik bij de kritische, ongelovige of sceptische vragen van studenten (oud en jong) problemen ervaar, eerder dat ik me dan zeer in mijn element voel. Moeilijker vind ik het wanneer ‘God’ al te gemakkelijk in de redenering opduikt. Een God die niet tegen ons kritische nadenken bestand zou zijn, lijkt me die benaming niet waardig; een God die ons gemakkelijke denken niet omwoelt evenmin. Maar kritisch nadenken is een hele kunst. Als het goed is dienen de colleges wijsbegeerte daartoe als leerschool. Tijdens het werkcollege over evolutie, vrijheid en moraliteit dat ik gaf in 2005-2006, heeft het me pijnlijk getroffen hoe de ‘intelligent design’-theorie een aantal ouderen ‘adem’ gaf. Voor ‘gewone gelovigen’ (*excusez les mots*) is ‘intelligent design’ (ID) de enige



Palmyre Oomen

Foto: Sjef Prins/APA

beweging of theorie die op een begrijpelijke en publieke wijze opkomt voor het goed recht van geloven in de context van wetenschap, en daarmee dé beweging die hen bevrijdt van het taboe dat intelligente mensen niet religieus zouden behoren te zijn. De ID-mensen moet nagegeven worden dat zij dit hebben weten te bewerkstelligen, terwijl de wereldwijde reflectie over geloof en (natuur-)wetenschap de gelovige mensen kennelijk niet een dergelijk soelaas biedt. Het effect is echter verre van onschuldig. Voor zover de ID-denkbepelden aanslaan wordt de eeuwenlange filosofisch-theologische reflectie enorm vervlakt, en erger: wordt het oude vooroordeel weer nieuw leven in geblazen dat een geloofshouding inherent anti-wetenschappelijk is en dat omgekeerd echte wetenschappers dus niet anders dan atheïst kunnen zijn. Zorgelijk, en iets waar we als Radboudstichting zeker ons van bewust moeten zijn. Door aan te geven waarom ik, niet alleen als wetenschapper maar juist ook als gelovige, en als filosoof/theoloog, helemaal *niet* gelukkig ben met de opkomst van ID, heb ik een aantal van de studenten (gelovig en ongelovig) minstens aan het denken gezet. Hoop ik.

Dawkins

De reflectie op de relatie tussen geloof en wetenschap is in het studiejaar 2008-2009 expliciet aan bod gekomen in het nieuwe college ‘Wetenschap en religie: filosofische verkenning van een complexe verhouding’. Na het tonen van een BBC-film waarin de atheïstische wetenschapper Richard Dawkins aan het woord kwam, werd een grote verbazing uitgesproken dat de niet-gelovige positie van Dawkins niet *common sense* was, dat er onder wetenschappers ook heel andere visies waren. Ik had studenten van volstrekt ongodsdienstig tot zeer streng christelijk. Voor allen bleek het geboden college een aanzet tot nadere reflectie.

Palmyre Oomen

Voor meer informatie over de colleges van de bijzonder hoogleraren, zie www.radboudstichting.nl.

Een tijdloze worsteling met de tijd

Misschien is het verschijnen van het boek *Lijden aan de tijd* van Marleen Rensen op zichzelf wel een teken van de tijd. Het thema 'tijd' lijkt in elk geval in de lucht te hangen. Schrijfster en filosoof Joke Hermsen schreef onlangs ook al een goed ontvangen essaybundel over dat onderwerp. En ook in de populaire cultuur is opvallend veel belangstelling voor de tijd – specifiek: het einde der tijden – zoals in de bioscoopfilm *2012*. Wat leert die onrustige fascinatie voor de tijd ons? Wij zijn ons immers vaak pas bewust van de tijd wanneer we er te weinig van hebben; wie het volledig naar zijn zin heeft, heeft de neiging de tijd te vergeten. Wij hebben het dus klaarblijkelijk collectief niet volledig naar onze zin, we voelen ons opgejaagd, onrustig, onzeker over de tijd die ons gegeven is.

Literatuurwetenschapper Marleen Rensen, die tevens filosofie studeerde met een beurs van de Radboudstichting, laat zien dat dit 'lijden aan de tijd' een treffend historisch precedent kent. En wel in het interbellum, de periode tussen de twee afgrijselijke wereldoorlogen van de twintigste eeuw. In de jaren '30 was een aantal jonge Franse schrijvers actief, die zich heel nadrukkelijk politiek engageerden te linker- en te rechterzijde. Rensen analyseert in haar boek romans van vier van die schrijvers: de fascist Robert Brasillach en Pierre Drieu la Rochelle, en de communisten Paul Nizan en André Malraux. Dat het politieke spectrum een hoefijzervorm heeft waarbij de extremen elkaar bijna raken, is al vaker geconstateerd, maar Rensen laat zien hoe die innerlijke verwantschap zich vertaalt in een gedeelde literaire fascinatie voor precies het thema van de tijd.

Deze schrijvers hadden wat dat betreft een gemeenschappelijk referentiepunt, die tegelijkertijd bron van inspiratie en mikpunt van felle kritiek was: Marcel Proust. Diens monumentale romancyclus *A la recherche du temps perdu* speelde heel nadrukkelijk met tijdervaring, en wilde zo een artistiek venster zijn op een tijdloze werkelijkheid. De genoemde nieuwe generatie Franse literatoren deelden Prousts fascinatie voor de tijd, maar ergerden zich tegelijkertijd mateloos aan diens neiging tot esthetisch escapisme. Zelf voelden zij zich te zeer betrokken bij hun eigen roerige tijd om er via schoonschrijverij uit te vluchten. Bij hun treft de lezer daarom geen spitsvondige wendingen en taalsubtiliteiten aan om het tijdsbesef op te rekken, maar juist rauwe en directe proza, strikt chronologisch verteld en in de actualiteit geplaatst.

Waar Proust nog volop gelezen en gewaardeerd wordt, zijn Brasillach, Malraux, Nizan en Drieu wat verder in de vergetelheid weggezakt. Veel hedendaagse lezers zullen hun schrijfsels naïef en gedateerd vinden. Maar de ironie is dat dat ook precies hun bedoeling was – zij wilden gedateerd zijn, zij wilden geen tijdloze literaire kunstwerken scheppen, maar realistische eigentijdse schetsen maken van een maatschappij op drift en in verval, onmiskenbaar afstevenend op een totale catastrofe – het einde der tijden...

De grote kracht van *Lijden aan de tijd* is dat Marleen Rensen heel precies de gedachte wereld van de interbellumschrijvers analyseert, zonder deze mensen groter of kleiner te doen lijken met makkelijke wijsheid die zich altijd pas achteraf aandient.

Ook de voor de hand liggende speculaties over de verwantschap tussen die tijd en onze eigen tijd laat zij goeddeels achterwege. In het slothoofdstuk trekt zij nog wel wat voorzichtige parallellen met het huidige verzet tegen de 24-uurseconomie, het anders-globalisme, de populariteit van kloosterspiritualiteit en pleidooien voor 'onthaasting'. Maar veel spannender en pregnanter is de meer impliciete conclusie die je uit het boek kunt trekken: dat zelfs de uiterst tijdgebonden worsteling met een grillige actualiteit in zekere zin tijdloos is.

Anton de Wit

Marleen Rensen, *Lijden aan de tijd. Franse intellectuelen in het interbellum*, Aspekt, Soesterberg, 2009, € 24,95.
Uitsluitend verkrijgbaar via de boekhandel.



Andere titels

Ruud ter Meulen, Simone Verbaken, Stefan Waanders (red.), *Zorg om de zorg. Menselijke maat in de gezondheidszorg*, uitgeverij Damon, Budel, 2008, € 18,90

Donald Loose, Stefan Waanders (eds.), *Work and Human Dignity in the context of Globalisation*, uitgeverij Damon, Budel, 2007, € 14,90

Donald Loose (e.a.), *Religie in het publiek domein. Fundament en fundamentalisme*, uitgeverij Damon Budel 2007, € 19,90

Inigo Bocken, Stefan Waanders (red.), *Het is een mens! Verkenningen over menselijke waardigheid*, uitgeverij Damon, Budel, 2007, € 19,90

Stefan Waanders (red.), *Liefde tot waarheid. Toespraken ter gelegenheid van 100 jaar Radboudstichting*, Radboudstichting Vught, 2006, € 2,50

Jean-Claude Brisville, Frans Maas, *De heer Descartes en de jonge Pascal. Een ontmoeting* (Alfrinklezing 2006), Radboudstichting, Vught, 2006, € 5,-

Gido Berns, Frans Maas, Stefan Waanders (red.), *Het lichaam van God. Metamorfoses van de incarnatie in de hedendaagse cultuur*, uitgeverij Damon, Budel, 2005, € 22,50

Hub. Laeven en Lodewijk Winkeler, *Radboudstichting 1905-2005*, Valkhofpers, Nijmegen, 2005, € 15,-

Pauline Schrooyen, Louis ter Steeg, Stefan Waanders (red.), *Net dát beetje extra. Over het beurzenprogramma van de Radboudstichting*, uitgeverij Damon, Budel, 2005, € 9,90

René Munnik (red.), *Academie en Agora. Over academische vorming en maatschappelijk ondernemen*, uitgeverij Damon, Budel, 2005, € 9,90

Donald Loose, Anton de Wit (red.), *De God van de filosofen. Een omkeer van de fenomenologie*, uitgeverij Damon, Budel, 2005, € 10,00

HBO-Modules

Ina ter Avest, *Eigen wijs. Een eigen kijk op levensbeschouwing en onderwijs*, uitgeverij Damon, Budel, 2008, € 14,90

René Munnik, *Teknik en Cultuur*, uitgeverij Damon, Budel, 2007, € 14,90

Harald van Veghel, *Tekst, interpretatie en de vraag naar waarheid*, uitgeverij Damon, Budel, 2006, € 14,90

Meer publicaties, zie www.radboudstichting.nl

Alfrinklezing 2010

Levenskunst van Etty Hillesum

‘Het denkend hart’ – onder deze titel verzorgt actrice Julika Marijn op 4 juni 2010 de tweejaarlijkse Alfrinklezing in de Janskerk te Utrecht. Marijn draagt notities van de in Auschwitz vermoordde joodse schrijfster Etty Hillesum voor. Prof.dr. Frans Maas, tot voor kort bijzonder hoogleraar van de Radboudstichting, houdt een co-referaat. Hij licht vast een tipje van de sluier op.



Etty Hillesum (1914-1943)

De Alfrinklezing richt zich traditioneel bij voorkeur op de verhouding van spiritualiteit met kunst. De laatste laatste jaren is de ‘lezing’ zelfs getransformeerd in een ‘uitvoering’. Wat met C.O. Jellema begon als meeslepend inzicht in het verband tussen poëzie en mystiek, werd later de opvoering van dialogen tussen Descartes en Pascal (Paul Cobben en Redbad Klijnstra), of tussen Job en zijn God (Henk van Ulsen). Deze traditie wordt dit jaar voortgezet door de actrice Julika Marijn. Zij brengt een selectie van teksten uit het werk van Etty Hillesum. Zij brengt ze zo dat deze brieffragmenten en dagboeknotities van de 27-jarige joodse vrouw Etty Hillesum reflecties oproepen in het eigen hedendaagse leven, reflecties omtrent de eeuwig menselijke thema’s als liefde en verlangen, strijd en lijden, hoop en God. De kunst met teksten is dat zij méér geven dan informatie over toen ergens, dat zij voor de lezer in het hier en nu een weg banen om verder te gaan met de eigen levenskrachten en verwikkelingen.

Ritme

Een rode draad in de drie jaar van Etty’s inmiddels openbare leven is haar intensiever wordende Godsrelatie, die voeding vindt in alles wat zij meemaakt. In die Gods nabijheid weet zij staande te blijven in alle aantastingen van de kwaliteit van leven die voor joodse mensen in die dagen opdoemen. Er is een ‘dieper liggend ritme’ in haar, zegt ze, en het is zaak om daarbij te komen, willen we niet verwoest worden door de ellende die ons dreigt weg te spoelen.

Maar Etty moest van ver komen om op dat ritme te kunnen leven. Van huis uit had zij weinig vorm meegekregen, zegt ze, weinig om op voort te bouwen en zich tegen af te zetten. Veel in het eerste gedeelte van haar dagboeken is dan ook een wat onzekere, soms hartstochtelijke en wervelende en uiteindelijk vastberaden zoektocht naar geestelijk evenwicht. Dat is een psychisch en een spiritueel proces, die elkaar voortdurend overlappen. Zij moet balans vinden tussen grootse dromen en nuchtere realiteitszin, tussen bij zichzelf zijn en bij anderen. Zij moet haar vorm vinden op het gebied van seks en erotiek, ook op het vlak van esthetische ontroering – om niet onder te gaan in gulzige ‘hebberigheid’, zoals ze dat noemt. Zij moet de afweging maken tussen onderduiken of meegaan in het desastreuze lot van haar mensen. Zo leert zij de kunst van het leven en in dat leerproces komt zij in aanraking met iets dat het houdt, een ultieme relatie, een intimiteit die weerbaar maakt en krachtig. Zij vindt zichzelf, haar ziel, ‘die grote rust en bezonkenheid in mijzelf’. ‘En dat mijzelve, dat allerdiepste en allerrijkste in mij waarin ik rust, dat noem ik ‘God’.

Innerlijke kracht

Zulke uitspraken wijzen onmiskenbaar op een spiritualiteit van innerlijkheid. Dat is niet verwonderlijk, want spiritualiteit kan niet bestaan zonder innerlijk leven. Ze zijn in zekere zin zelfs synoniem. Maar die combinatie kan ook misverstand wekken, als zou een spiritueel mens zich niet met het gewone

leven inlaten, zich daaruit zoveel mogelijk terugtrekken. Dat is zeker niet zo. Ook bij Etty Hillesum is dat op elke bladzijde te merken. Haar innerlijke kracht heeft zij met vallen en opstaan verzameld in het gewone leven: in alles wat zich daar aan mooie, minder mooie en lelijke dingen afspeelt, en hoe zij daar fraai en minder fraai mee omgaat. Daarin gaat haar iets op, niet alleen cerebraal maar denkend met haar hart leert zij het leven lezen. Zij leest het leven tot op wat uiteindelijk de moeite waard is, liefde, maar die gedijt niet in ‘zuivere vorm’ maar altijd in de context van wat toevallig zo is, wie toevallig op je weg komt, waar je toevallig door geraakt wordt, kortom door wat het leven brengt. Die liefde condenseert zich voor Etty tot Gods nabijheid. In al wat het leven brengt is voor haar God in het geding. Dat is haar innerlijkheid. Dat betekent niet dat God altijd voorhanden is, integendeel, vaak is hij bedolven onder een hoop troep en moet hij opgegraven worden. Ook dat hoort bij het ‘dieper liggend ritme’. Zulke innerlijkheid staat niet tegenover de uiterlijkheid, maar is er juist de ziel van. Waar eerst de beweging was van het leven naar de ziel – in het gewone leven die kracht ontdekken ofwel geopenbaard krijgen – is nu de beweging ook andersom: vanuit deze kracht dient men alles wat er in het leven aan de hand is, mooi of afgrijselijk, dat speelt geen rol. Liefde is nu niet meer afhankelijk van het object dat aantrekkelijk is, maar heeft kracht uit zichzelf. Etty Hillesum is nu in staat om onder de meest verwarrende omstandigheden, zoals die in Westerbork, het leven van mensen mee te dragen, ofwel God door dit moeras heen te tillen.

Julika Marijn laat ons in Etty’s teksten meemaken hoe wonderlijk spiritualiteit met de kracht van het leven verweven is, niet alleen met het hare, ook met het onze.

Frans Maas

Reserveer alvast deze datum in uw agenda.

Lezers van deze nieuwsbrief ontvangen in april 2010 een uitnodiging.

Werving beurzenprogramma gestart

De werving van kandidaten voor een aanvullend studiejaar filosofie, ethiek of theologie voor het collegejaar 2010-2011 is gestart. Er zijn maximaal 25 beurzen beschikbaar. Kijk voor de voorwaarden op de website van de Radboudstichting onder 'beurzen'. Tevens zijn via het secretariaat kaarten met de tekst *Knaagt er iets?* beschikbaar, die naar dit beurzenprogramma verwijzen. Aanvragen voor een beurs moeten uiterlijk 30 april 2010 op het secretariaat van de Radboudstichting ontvangen zijn.

In totaal is aan 279 scholars een beurs verstrekt voor dit veel begeerde en succesvolle studieprogramma.



Verhuizing secretariaat

Direct na de naamswijziging van de Radboudstichting in Stichting Thomas More, verhuist het secretariaat van Vught naar een goedkopere locatie in Den Bosch vijf minuten lopen van het station. Met deze verhuizing worden de kantoorkosten lager. Tevens wordt de bereikbaarheid van het secretariaat aanzienlijk verbeterd. Doordat deze operatie tegelijk met de naamswijziging plaatsvindt, hoeft het briefpapier slechts een keer aangepast te worden. Het nieuwe adres wordt met ingang van 23 maart 2010:

Walpoort 10, 5211 DK 's-Hertogenbosch

Nieuwe naam nieuwsbrief: *More*

Met de naamswijziging van de Radboudstichting, zal uiteraard ook de naam van de *Radboud info* veranderen. De nieuwe naam van de nieuwsbrief luidt kortweg *More*. Qua opzet en opmaak zal er weinig veranderen: u zult in een herkenbare stijl de gebruikelijke rubrieken aantreffen in *More*. Om de continuïteit verder te benadrukken zullen wij de edities tevens doornummeren. Volgend op deze laatste *Radboud info* nr. 83, ontvangt u komend voorjaar dus *More* nr. 84.

Masterclass 2010:

God, mens en techniek

Voor de vierde maal organiseert de Radboudstichting een Masterclass Wijsbegeerte & Levensbeschouwing voor masterstudenten en pas afgestudeerden van alle universiteiten en faculteiten. Ditmaal staat de betekenis van de techniek en de rol van de religie voor de hedendaagse mens centraal. De masterclass vindt plaats aan de Universiteit Utrecht, van 23 t/m 27 augustus 2010. Programmaleider is de bijzonder hoogleraar van de Radboudstichting aan de Universiteit Twente, prof. dr.ing. René Munnik. Meer informatie volgt in een volgend nummer van deze nieuwsbrief.

Nieuwe website

De nieuwe stichtingsnaam brengt tevens een nieuw webadres met zich mee: www.thomasmore.nl. Momenteel is deze site nog volop in aanbouw, maar vanaf 20 maart kunt u op dit nieuwe adres alle informatie en actueel nieuws vinden over de Stichting Thomas More. Via de gebruiksvriendelijke webwinkel kunt u tevens eenvoudig alle publicaties van de stichting bestellen.

Schenken dubbel aftrekbaar

Zonder de bijdragen van haar trouwe donateurs is de Radboudstichting – en binnenkort de Stichting Thomas More – nergens. Alle vormende activiteiten van de stichting worden immers mogelijk gemaakt door schenkingen. In een eerdere uitgave van *Radboud info* (nr. 77) schreven wij reeds over de mogelijkheid om uw schenking, aantrekkelijker te maken voor zowel de gever als de ontvanger, door de jaarlijkse schenking structureel te maken en vast te leggen in een notariële acte (o.a. ter vermindering van de jaarlijkse drempelaf trek).

In dat geval is een schenking immers wel volledig aftrekbaar en 'betaalt' de fiscus 'mee' aan de schenking voor een percentage van maximaal 50 procent, afhankelijk van uw inkomen. Voorwaarde is wel dat u tenminste vijf jaar periodiek een vast bedrag doneert.

In de aldus vastgelegde verplichting tot jaarlijkse schenking, schuilt de mogelijkheid voor dubbele fiscale aftrek. De Hoge Raad heeft op 27 februari 2009 een interessant arrest gewezen op grond waarvan lijfrenteverplichtingen (zoals in de praktijk nogal eens voorkomende 5-jarige (of langere) lijfrenteverplichtingen door middel van een notariële akte aan goede doelen) zowel aftrekbaar zijn in box I als box 3 (uiteraard als er ook een positief box-3 vermogen is waartegen deze verplichting kan worden afgezet).

De Hoge Raad vond dat de lijfrenteverplichting voor belastingplichtige, een verplichting vormde met een waarde in het economisch verkeer die als schuld in de zin van artikel 5.3, lid 3 Wet IB 2001 moet worden aangemerkt.

Op onze website www.radboudstichting.nl (onder 'Uw steun') kunt u een formulier downloaden waarmee u uw schenking eenvoudig en voordelig notarieel kunt laten vastleggen.

Geheimen

Denk eens terug aan de eerste keer dat je een geheim had. Uit de trommel een snoepje gepikt en niemand die het weet. Een wereld gaat open: de binnenwereld. Bij het begin van een nieuw decennium wil ik pleiten voor een herwaardering van het geheim.

Ik pleit niet voor leugens. Wat begint met liegen over een gepikt snoepje, waaiert uit tot gedachten en dromen die je met niemand deelt, omdat er geen woorden voor zijn. Of gewoon omdat je houdt van stilte. Tegenwoordig staan geheimen gelijk aan leugens. Je wilt iets niet prijsgeven? Dan zal je wel iets in je schild voeren. Een geheim is per definitie verdacht.

Wie herinnert zich nog het moment dat je beseft dat niet alleen jij, maar iedereen iets kan verzwijgen? De wereld is opeens bevolkt met geheimen. Je zou zelfs kunnen zeggen: de mens is een geheim.

Als ik terugdenk aan de jaren nul, dan zie ik de ronde nul als een symbool van het decennium. Een extreme hang naar openheid werd ingesnoerd door extreme geslotenheid. Miljoenen mensen begonnen het jaar 2000 met de ontknoping van de realitysoap Big Brother. Die liet alles zien en alles horen en maakte sterren van gewone mensen. In de tien jaar die volgde, breidde de openheid zich uit naar internet, waar iedereen zich toont (ik ook), het nieuws, de straat. Tegelijkertijd timmerde extreme regulering het leven dicht, zowel openbaar als privé. Voor – of tegen – alles is een wet. E-mail- en telefoonverkeer wordt bewaard. Bodyscans op Schiphol, sneeuwbalterroristen en de vuurwerkbob sloten het decennium af.

Het vreemde is dat de openheid en geslotenheid geen tegengestelden zijn. Zoals een cirkel betaamt vullen ze elkaar aan. De regeltjes die alles dichttimmeren, lijken bedoeld om zoveel mogelijk openheid te creëren. We moeten met de billen bloot en niet alleen in de bodyscan.

Wie neemt geheimen nog serieus? Het geheim wordt in zijn bestaan ontkend: alleen dingen die uitgesproken worden of zichtbaar zijn, bestaan tegenwoordig nog. Toch hoeft je maar even terug te denken aan het gepikte snoepje en het besef dat iedereen wel eens iets verzwegen heeft, om te weten dat ook onuitgesproken en onzichtbare dingen zijn.

Geheimen zul je met een bodyscan niet aan het licht brengen. En dat hoeft ook niet, want geheimen zijn geen leugens en niet voorbehouden aan verdachten. Het zijn de ridders van de ziel. Ze vertellen dat je niemand door en door kunt kennen, ook niet jezelf. Ze verwijzen naar dat waarvan we weten dat het er is, maar wat niet aan de oppervlakte komt, noch in regeltjes te vangen is. De illusie van volledige openheid en geslotenheid prikken ze stilzwijgend lek. 'Er is misschien wel niets dat een mens zozeer adelt als het bewaren van een geheim,' schrijft Kierkegaard. Omdat de mens een geheim is. En menselijke tijden kunnen we goed gebruiken.

Miriam Rasch



Foto: Fred Prak

Vrijdag 12 maart 2010

Tijd: 15.00 - 15.30 uur

Lezing: *Droom, werkelijkheid en sterfelijkheid in het moderne denken*

Spreker: Prof.dr.ing. René Munnik

Locatie: Universiteit van Tilburg

Informatie en aanmelden:

d.c.vvdvijver@uvt.nl

Zaterdag 20 maart 2010

Tijd: 9.45 - 17.00 uur

Symposium *oordeelkundig*

Sprekers: Drs. Harry Hendriks, mgr. drs.

Ad van Luyn sdb, prof.dr. Cees Veerman,

prof.dr. ing. René Munnik, prof.dr. Donald

Loose e.a.

Locatie: Erasmus Universiteit Rotterdam

Informatie en aanmelden:

via www.radboudstichting.nl

7 t/m 9 mei

Seminar scholars

Locatie: Dominicanenklooster Huissen

Informatie: Radboudstichting

Vrijdag 4 juni 2010

Tijd: 15.00 uur

Titel "Denkend hart" Etty Hillesum

solovoorstelling door Julika Marijn

Spreker: prof.dr. Frans Maas

Locatie: Utrecht

Informatie: Radboudstichting

Radboud info is een kwartaaluitgave van de Radboudstichting wetenschappelijk onderwijsfonds

Adres postbus 37, 5260 AA Vught
 Telefoon 073 - 657 90 17
 Telefax 073 - 656 72 51
 Internetadres www.radboudstichting.nl
 E-mail radboud@radboudstichting.nl
 Gironummer 270.000, ten name van

Radboudstichting, Vught
 IBAN NL90INGB0000270000
 BIC code INGBNL2A
 Redactieraad Liesbeth Eugelink, Joan Hemels,
 Ben Spekman
 Redactie Stefan Waanders,
 Anton de Wit (eindredacteur)
 Dianne Dekker (redactieassistente)

Basisontwerp Maarten Meevis, Tilburg

Cartoon Len Munnik

Logo 100 jaar Lude Franke, Ludesign

Druk & lay-out Drukkerij BiblioVanGerwen,
 's-Hertogenbosch

ISSN 1382-0729

Gezocht: nieuwe lezers (m/v)

De Radboudstichting is een kostbaar netwerk in ontwikkeling. *Radboud info* zoekt daarom altijd nieuwe lezers, die graag op de hoogte blijven van haar activiteiten. Kent u iemand die u blij kunt maken met een kosteloos abonnement op *Radboud info*? Knip de bon uit en stuur die op! Bellen, faxen of e-mailen kan natuurlijk ook (zie colofon).

Naam nieuwe abonnee: _____ M/V

Titel: _____

Adres: _____

Postcode/woonplaats: _____

(LET OP: Wij gaan ervan uit dat de door u opgegeven persoon op de hoogte is van zijn of haar aanmelding)